

Sprawozdanie

komisji finansowej o funduszu zapomogi z roku 1866. w kwocie
3,000.000 złr. w. a.

Przedmiot niniejszem sprawozdaniem objęty dostatecznie Wys. Sejmowi jest znany.

Wnoszony on był co roku na stół Izby to w osobnem sprawozdaniu Wydziału krajowego, to jako szczegół w sprawozdaniu komisji budżetowej. Za rachunek osobny z tego funduszu przedstawiony otrzymał Wydział krajowy osobne absolutorium za lata 1866. i 1867., następne absolutoria dla tego funduszu znajdujemy w uchwałach Wys. Sejmu, na wnioski komisji budżetowej coroczne — wydawanych.

Tak więc co do sposobu zaciągnięcia pożyczki jak użycia i rozdzielienia i ściągania zwrotów, Sejm wydał swoje orzeczenie.

Sądziła jednak komisja finansowa, że jest jej obowiązkiem przy tem sprawozdaniu do zbadania jej przydzielonem, podać ogólny pogląd na tę sprawę, zestawić sumarycznie główne cyfry tak, aby je każdemu przystępniejszemi uczynić, wytknąć mimowolne błędy, jakie w przeprowadzeniu całego zadania popełnione być mogły, a w końcu przedłożyć Wys. Sejmowi wnioski, któreby do ostatecznego załatwienia tej sprawy doprowadziły. Krótkie zestawienie cyfer jest następujące:

Uzyskano ze skarbu Państwa 5% pożyczkę	500.000 złr.
Ze sprzedaży obligacyj 2,500 000 po 93 za 100	2,325.000 „
Razem	2,825 000 złr.

Z tej sumy wydano na pożyczki zwrotne	1,749 873 zł. 80 c.
do tej sumy dodawszy koszta zakupna i transportu zboża i strat magazynowych	39.363 „ — „
znajdujemy sumę podaną przez Wydział krajowy jako rzeczywiście na pożyczki zwrotne udzieloną	1,789.236 zł. 80 c.

Suma zaś wzięta za podstawę do oprocentowania składa się:

z sumy pierwszej jak wyżej	1,749 873 zł. 80 c.
koszta emisji	131 665 „ 9 „
koszta transportu i zakupna zboża przypisane gminom do zwrotu	27 020 „ 31 „
2% kosztów administracyi	37.298 „ 32 „
Razem	1,945 857 zł. 52 c.

Pozostaje czysty zysk z całego obrotu	126 542 „ 31 „
---	----------------

Kończąc rzecz obliczeń przy zestawieniu tego rachunku wyraża komisja życzenie, aby raz do systematycznej przyjść można w Wydziale krajowym rachunkowości.

Obrachowanie przedstawione przez Wydział krajowy nie może być jasno zrozumiane nawet przez fachowych ludzi — bez długiej i mozolnej pracy do której żadna komisja podczas sesji sejmowej czasu, — a nie będąc z biegłych w rachunkowości złożona i możliwości nie ma. Cyfrowej dokładności i zgodności

cyfer z rachunkami komisya nie zaprzecza, jasnego tylko i do zrozumienia łatwego zestawienia rachunku domaga się komisya

Pogląd na całą operacyę finansową pozwala twierdzić, że była ona przeprowadzoną z ostrożnością, z zabezpieczeniem się na wszelkie złe ewentualności, że kraj za poręczenie swoje na żadne straty narażony nie był, że choć w części zapobieżono gwałtownym potrzebom ludności niedostatkiem zagrożonej, że wreszcie nie dopuszczono zawieszenia produkcji rolniczej przez podanie możności uskutecznienia zasiewów wiosennych.

Niekorzystną stroną operacyi nazwać należy zakupywanie zboża przez jeden zakład bankowy. Cena zboża i jego gatunek, koszta zakupna i straty na magazynowaniu zboża zbyt wysokie — wywołały ugruntowane krytyki i narzekania

Straty na tej operacyi tem były dotkliwsze, iż rozłożone być musiały na tych, którzy pożyczkę w zbożu brali i przez nich też zwrócone.

Na usprawiedliwienie jednak Wydziału krajowego służyć może to, że przeważna część Izby była tego przekonania, że należy jak najwięcej zapomogi dawać w ziarnie, a jak najmniej w pieniądzu. Przy tem owładnęło także umysły błędne zdanie, że skupując zboże, w pewnych okolicach podniesie się przez to samo jego cena. Przy ułatwionych środkach przewozu w obec zawsze gotowej spekulacyi i współzawodnictwa handlujących, obawy te nie były ugruntowane, również jak obawy, że grosz na zasiewy przeznaczony strwonionym będzie.

Jeżeli ten szczegół podnosi tu komisya, to w celu, aby doświadczenie przebyte nie było bezowocnem, gdyby kraj na nową tego rodzaju konieczność, t. j. obmyślanie zapomogi z powodu nieurodzaju był wystawiony.

Przychodzimy wreszcie do ostatecznego rezultatu całej pożyczki t. j. do cyfry pozostałości i wniosków Wydziału krajowego.

Cyfry wprawdzie nie mogą być jeszcze obecnie ściśle ustalone z powodu zaległości na dłużnikach ciężających i z powodu kosztów administracyi, które jeszcze opędzić przyjdzie — z powodu wreszcie że suma pozostałości odsetkami się jeszcze zwiększy, — sądzymy jednak, że gdy tylekrotnie sprawa ta przed wys. Sejm wprowadzaną była, — można w obecnym jej stanie ostatecznie ją załatwić, a jeżeli wnioski komisyi przyjęte zostaną, Wydział krajowy na rok następny przyjdzie do Sejmu z ustaloną kwotą do tego funduszu należąca, znając jego przeznaczenie przez wys. Sejm już teraz uchwalone.

Zanim przystąpimy do postawienia wniosku, co do samego funduszu, należy pierwiej usunąć wątpliwości co do kwot fundusz ten składających.

Komisya nie zgadza się ze zdaniem Wydziału krajowego, aby kwotę opłacaną przez zapomożonych tytułem zwrotu kosztów administracyjnych wydzielić od innych istotnych zysków z obrotu czysto finansowego wynikłych, komisya nie dopatrzyła żadnego ugruntowanego powodu do takiego wydzielenia, koszta bowiem administracyjne są częścią całej operacyi, a ponieważ spłacone zostały, należeć powinny do tego funduszu, nie widzi więc komisya dla czego by ta część własności funduszu na inny cel przeznaczoną być miała.

Tu zachodzi atoli inne jeszcze do rozwiązania pytanie.

Koszta administracyi rzeczywiste wynosiły	27.778 zł. 44 1/2 ct.
dochód zaś przypisany od zapomożonych wynosi o	37.298 „ 32 „
właściwie więc zapłacili oni	9.519 zł. 87 1/2 ct.

więcej, niżeli koszta administracyi wynoszą, zachodzi więc tu pytanie, czy tę nadwyżkę należy zapomożonym zwrócić, coby się na pierwszy rzut oka słusznem wydać mogło — komisya jest zdania że tego zwrotu czynić nie należy.

Naprzód zapomożeni zobowiązali się biorąc pożyczki wypłacić 2% na koszta administracyi, więc im się żadna nie nadkłada opłata nad tę, do której się zobowiązali, — powtóre że koszta zakupna przewozu i rozdania zboża wynosiły rzeczywiście	39.363 zł.
a zapomożonym policzył fundusz	27.020 „
zapłacił więc za nich	12.342 zł. 69 ct.

Nakoniec, gdyby nawet uznano zwrot ten za słuszny, stałby on się z powodu wielkiej ilości zapożyczonych a małej do rozdzielenia kwoty, materyalnie niepodobnym. Jeżeli zważymy, że nie rachując pojedynczych osób 1711 gmin zaciągało pożyczki choćby tylko przyjąc na gminę 50 kilku ludzi, co jest zapewne za mało, dochodzimy do cyfry koło 100.000 osób, między które stosunkowo do wysokości ich pożyczek należałoby czynić zwroty. Same koszta rozliczenia, prasełki i wręczenia zredukowałyby cząstkowe zwroty do nieznaczących a może i ułamkowych wartości.

Z tych to powodów uważać musimy owe 9.519 zł. 87 $\frac{1}{2}$ za integralną część pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866. Należy nam tu umieścić jeszcze jedną uwagę. Ponieważ Wydział krajowy nie myślał ostatecznie sprawy funduszu zapomogi z r. 1866 w obecnej sesji sejmowej załatwić, proponuje on wydzielenie z nieustalonej jeszcze sumy tego funduszu 50.000 zł. na pożyczki dla Rad powiatowych imieniem całych powiatów zaciągać się mających na cele produkcyjne okolic dotkniętych elementarnymi wypadkami, gdzie ludność uboższa zarobku potrzebuje.

Wydział krajowy użył już w tym właśnie celu części pozostałego funduszu rozdzielając tytułem pożyczki oprocentowanej 19.500 zł. srodze w tym roku nawidzonym powiatom

Gdy atoli suma ta jest dana na 5 $\frac{0}{10}$ i z zastrzeżeniem wcześniejszego, doraźnego zwrotu, nic nie ma komisya do nadmienienia przeciw temu użyciu części funduszu, gdyż pod takimi warunkami dana pożyczka, nie wiąże w niczem postanowień wys. Sejmu co do całego funduszu.

Mamy więc przed sobą sumę 126.542 zł. 31 ct. o użyciu i przeznaczeniu której ma wys. Sejm orzec, suma ta zwiększy się przed ostatecznem jej ustaleniem, własnymi odsetkami, zmniejszy się nieznacznymi kosztami administracyjnymi.

W zastosowaniu w sprawozdaniu niniejszem wyrażonych myśli komisya finansowa ma zaszczyt polecić Wys. Sejmowi powzięcie następującej uchwały:

1. Z sumy pozostałej z pożyczki przez kraj w kwocie 3,000.000 zł. a. w. w r. 1866. zaciągnionej; utworzony zostaje osobny fundusz pod nazwą „fundusz zapomogi r. 1866.“
2. Fundusz ten przeznaczony jest na udzielanie pożyczek zwrotnych oprocentowanych Radom pow. w imieniu całych powiatów działającym, na roboty użytku publicznego.

Pierwszeństwo przy tem mieć będą te powiaty, w których by uboższa ludność z powodu przypadkowych klęsk nazdwyczajnego potrzebowała zarobku.

3 Odsetki roczne tego funduszu doliczać się będą do kapitału i wraz z nim stanowić będą każdorocznie powiększony fundusz, który znowu całkowicie na cele pod 1. 2. wskazane użytym być może.

4. Sejm o zmianie przeznaczenia funduszu tego stanowi.

Alfred Potocki
Przewodniczący.

H. Wodzicki
Sprawozdawca.

